

Advies betreffende vossen- en marterschade

De milieuvadvisraad werd in haar vergadering van februari 2014 door de milieubtenaar op de hoogte gebracht van een initiatief van de Hubertusvereniging tot oprichting van een meldpunt voor vossen- en marterschade. De gemeente wordt gevraagd op de gemeentelijke website een link te plaatsen. De vereniging wil hiermee gegevens verzamelen over schade die door marters en vossen wordt toegebracht, vooral aan pluimvee.

Verder beperken we ons tot de vos. Alhoewel steenmarters zeker kunnen voorkomen in onze regio, zijn er in Aartselaar nog geen meldingen geweest. Daarom fixeren we ons voorlopig op de vos.

Probleemstelling

Vossen zijn na een lange periode van bijna afwezigheid in Vlaanderen helemaal terug van weggeweest en laten zich regelmatig zien in de buurt van de mens, ook in Aartselaar. Vossen behoren tot onze inheemse fauna en vormen een belangrijke schakel in het ecosysteem.

Het zijn echte voedselopportunisten: ze eten wat het gemakkelijkst te vinden of te vangen is. Daarbij komen ze ook in kippenhokken terecht. Die slachtpartijen leiden ertoe dat de vos op weinig sympathie kan rekenen.

Vossen zijn vernuftige predatoren die hun taak “zoeken naar voedsel” erg grondig uitvoeren. Daardoor komen ze regelmatig in conflict met de belangen van mensen die zich niet verwacht hadden aan deze concurrentie. Problemen met de vos treden meestal op als hij een kippenhok ontdekt. Wanneer hij de kans krijgt om een makkelijke prooi als kippen of ander klein pluimvee te verschalken zal hij dit zeker niet nalaten.

Een vos in een kippenhok raakt zodanig opgewonden door de panikerende kippen dat hij meer kippen gaat doden dan hij eigenlijk kan opeten. Dit is instinctief gedrag en kenmerkend voor de vos. Hierdoor kan de schade veroorzaakt door een vos behoorlijk oplopen.

De vos jaagt vrijwel **uitsluitend 's nachts**. Bij incidenten overdag, waar ook vaak een beschuldigende vinger wordt uitgestoken naar de vos, gaat het echter in de meeste gevallen om loslopende of verwilderde honden.

Een veelgehoorde reactie is dat de vos extra bejaagd moet worden. Een intensieve bejaging of bestrijding biedt echter geen oplossing. Wanneer sterfte binnen de vossenpopulatie toeneemt (door bijvoorbeeld afschot), neemt ook de voortplanting toe. Wanneer een vos sterft, komt er een territorium vrij voor een meestal jongere vos. Natuurpunt pleit voor een doelmatige aanpak voor het voorkomen van schade aangericht door vossen. Preventie (door goede kippenhokken) moet daarbij het uitgangspunt zijn.

Hondsdolheid

Een vos met hondsdolheid verliest zijn schuwheid en wordt ook agressiever, waardoor hij vee en mensen kan besmetten. Hondsdolheid is sinds de jaren negentig in België volledig uitgeroeid en dit dankzij uitgebreide vaccinatiecampagnes waarbij aas met vaccin werd gebruikt. Recent is er echter vlak over de grens met Duitsland en Frankrijk een verhoging van het aantal gevallen van hondsdolheid vastgesteld. Om België vrij van hondsdolheid te houden zijn er waarschijnlijk langs de grenzen nog steeds vaccinatie campagnes nodig om herintroductie van de ziekte te voorkomen.

Vossenlintworm

De vossenlintworm is een meer recent in de aandacht gekomen probleem. Via onderzoek van dode vossen en uitwerpselen blijkt dat de lintworm vooral ten zuiden van Samber en Maas voorkomt. Momenteel is deze lintworm nog maar enkele keren in Vlaanderen aangetroffen, maar aandacht blijft noodzakelijk. Wie in de Ardennen gaat wandelen, eet best geen bessen die dicht bij de grond groeien of wast deze alvorens ze te consumeren. Zorg ook dat je hond nooit in een vossenburcht gaat neuzen, want als hij daarna met je kinderen speelt, kan hij ze zo besmetten met vossenlintwormeitjes die aan zijn vacht zijn blijven hangen. Raak ook nooit dode of levende vossen of hun uitwerpselen aan. Honden en katten kunnen ook met deze lintworm besmet geraken en nadien de mens besmetten. Vooral dieren die vaak in de natuur rondlopen vormen een verhoogd risico.

Vossen verdelgen om de verspreiding van deze ziekten tegen te gaan kan net het omgekeerde effect hebben. Door vossen te verdelgen worden geschikte territoria vrijgemaakt. Dit verhoogt de migratie vanuit naburige gebieden, waardoor besmette vossen zich verder over Vlaanderen kunnen verspreiden.

Jacht als oplossing?

Vossen mogen in Vlaanderen bij wet nooit bejaagd worden in de onmiddellijke omgeving (50 m) van hun burchten. In principe mag de vos ook enkel bejaagd worden tussen 1 oktober en 14 februari (met uitzonderingen). Ook zijn er afstandregels ten opzichte van woningen. Dit maakt dat jacht in onze contreien quasi onmogelijk als verdelgingsmiddel kan ingezet worden.

Elk jaar vinden we in de kranten verschillende artikels van illegale praktijken zoals het uitgraven van burchten, het plaatsen van stroppen en het vergiftigen van vossen. Dat zijn vaak represaillemaatregelen uit frustratie.

De vos verdelgen heeft misschien een tijdelijk effect, maar het vrijgekomen territorium kan snel ingenomen worden door een nieuw exemplaar uit de buurt en de overlast start opnieuw. In Vlaanderen is door de eindeloze lintbebouwing en verspreide landelijke bewoning een scheiding tussen het leefgebied van vossen en mensen onmogelijk, tenzij mits totale uitroeiing.

Alle vossen uitroeien is een utopie en een gedachte die niet meer bij deze tijd hoort. Deze toppredator heeft een belangrijke plaats in ons ecosysteem. Je zou ook kunnen stellen dat wanneer getracht wordt de vossenpopulatie voldoende uit te dunnen dit een oplossing is. Dit kan weliswaar de frequentie van vossenschade enigszins verminderen, maar zonder afdoende preventieve maatregelen zal er nog steeds schade blijven bestaan. Bovendien is de kosten-baten analyse van een dergelijke grootscheepse uitdunning negatief.

Een goed kippenhok als oplossing ?

Voorzorgen om het pluimvee efficiënter te beschermen zijn echter veel duurzamer en effectiever. De enige afdoende oplossing om schade door vossen te vermijden, is zorgen voor een **voldoende afgesloten kippenhok**. Het belangrijkste is een hermetisch afgesloten nachthok te maken (houdt meteen ook andere dieren zoals steenmarter, rat, bunzing en hond buiten).

Een **goed afgesloten kippenhok** bestaat uit een omheining van minstens 2 meter hoog waarvan de bovenkant naar buiten is omgeplooid. De omheining dient ook een halve meter ingegraven te worden. Eventueel kan rond de omheining ook nog een rij tegels geplaatst worden. Vossen zullen instinctief steeds tegen de omheining proberen te graven en de stenen dwarsbomen dan zijn plan. Eventueel kan je schrikdraad plaatsen of een afsluitbaar nachthok. Vermits de vos normaal gesproken enkel 's nachts jaagt is een afgesloten nachthok de eenvoudigste, goedkoopste, en beste oplossing om schade door vossen te voorkomen.

Meldpunt Hubertusvereniging

Een dergelijk meldpunt geeft een totaal verkeerd signaal naar de burger toe: het wil immers bedrieglijk suggereren dat de overheid zich nog niet voldoende bewust is van de problematiek inzake vossen- en marterschade en dat die overheid uiteindelijk 'haar verantwoordelijkheid' wel zal nemen (nog meer bestrijding toelaten dus). Als er maar voldoende mensen hun klachten overmaken. Tegelijk wordt daarbij aan diezelfde burger impliciet de boodschap gegeven dat die zelf verder niets hoeft te ondernemen. En dat terwijl de boodschap zou moeten zijn dat de burger zélf zijn verantwoordelijkheid dient te nemen, door het toepassen van preventieve maatregelen. De enige doeltreffende manier om kippen en ander pluimvee te behoeden voor schade door vossen en marters is een degelijke omheining plaatsen en/of een goed afsluitbaar nachthok.

Ook wetenschappelijk leidt zulk meldpunt tot verkeerde conclusies. Zo schrijft de Hubertusvereniging in haar conclusies voor 2013 dat de meldingen voor 95,5% over pluimvee gaan. De voedingsecologiestudie van het INBO leert ons echter dat uit maagonderzoeken van 230 vossen blijkt dat de voeding bestaat uit: (woel)muizen en ratten (23.7 vol.%), konijnen en hazen (16.9 vol.%), hoenderachtigen (15.8 vol.%), dierlijk afval (6.18 vol.%) en fruit (4.4 vol.%). De meldingen slaan dus op een klein percentage van het vossenmenu en de analyse schept een foutief beeld van de ecologische waarde van de vos.

Aanbevelingen aan de gemeente

De gemeente gaf in het verleden reeds via artikels in het infoblad de bevolking de raad om een kippenhok vosveilig te maken. De milieuadviesraad adviseert dit beleid verder te zetten. Zij raadt af in te gaan op het verzoek van de Hubertusvereniging.

De gemeente zou nog een stap verder kunnen gaan door te voorzien in een gemeentelijke subsidie voor een vosveilig kippenhok. De buurgemeente Rumst kent reeds zulk een reglement.

Natuurpunt Aartselaar heeft reeds een websitepagina voorzien met aanbevelingen en links naar wetenschappelijke achtergrond: www.natuuraartselaar.be/vos

Mogelijke hulpmiddelen om een veilig kippenhok te creëren: www.antifox.be (vrij duur), <http://www.balderhoeve.be/Automatische-poortjes.html> (voor doe-het-zelvers)

Referenties

1. INBO – Vossenonderzoek, februari 2011 (slides):
<http://www.inbo.be/docupload/4514.pdf>
2. INBO – Populatie-ecologie van de vos in Vlaanderen:
<http://www.inbo.be/docupload/2314.pdf>
3. INBO – Voedsecologie van de vos in Vlaanderen:
<http://www.inbo.be/docupload/4414.pdf>
4. Hubertusvereniging: Meldpunt Vossenschade: een overzicht voor 2013:
http://www.hvv.be/UserFiles/file/WD_201430110_vv_v00_analyseVossenmeldpunt.pdf
5. Natuurpunt: Slimmer dan de vos: http://www.natuurpunt.be/nl/biodiversiteit_967.aspx
6. Vogelbescherming Vlaanderen: S.O.S. Vos:
http://www.vogelbescherming.be/site/index.php?option=com_content&view=article&id=469:sos-vos&catid=56:activiteiten-op-stapel&Itemid=138
7. Natuurbericht: Vossenlintworm bij 2% Vlaamse vossen:
<http://www.natuurbericht.be/?id=11170&Eid=13827>
8. Rumst: gemeentelijke premie voor kippenhok:
https://www.premiezoeker.be/premie_info?premie=26124